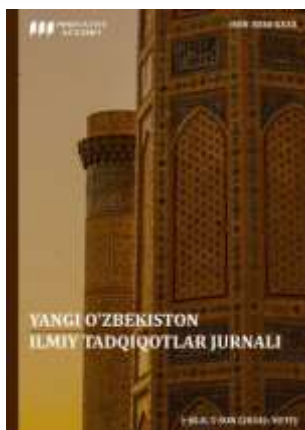

ALEXANDER FAYNBERG SHE'RIYATIDA VAQT KONSEPSIYASI VA INSON HAYOTI FALSAFASI

Abdishukurova Jasmina Dilshod qizi

jasminaabdishukurova2108gmail.com

Xorijiy til va adabiyot fakulteti, O'zbekiston davlat jahon tillari

universiteti, Toshkent, O'zbekiston

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18980770>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 1-mart 2026 yil
Ma'qullandi: 4-mart 2026 yil
Nashr qilindi: 12-mart 2026 yil

KEY WORDS

*Alexander Faynberg, vaqt
konsepsiyasi, inson hayoti
falsafasi, she'riyat, badiiy obraz,
poetik tafakkur, falsafiy lirika.*

ABSTRACT

Ushbu maqolada mashhur shoir Alexander Faynberg she'riyatida vaqt konsepsiyasi hamda inson hayoti falsafasining badiiy talqini tahlil qilinadi. Shoir ijodida vaqtning o'tkinchiligi, inson umrining ma'naviy mazmuni, xotira, sog'inch va hayotiy tajribalar poetik ifoda vositalari orqali yoritib beriladi. Faynberg she'riyatida vaqt faqat kronologik jarayon sifatida emas, balki inson ruhiyati va hayotiy tajribasi bilan chambarchas bog'liq falsafiy kategoriya sifatida namoyon bo'lishi ko'rsatib o'tiladi. Maqolada shoir ijodidagi badiiy obrazlar, metaforalar va falsafiy qarashlar tahlil qilinib, ularning zamonaviy adabiyotdagi ahamiyati ochib beriladi.

Kirish.

O'zbek va rus adabiy muhitida o'ziga xos ijodiy yo'lga ega bo'lgan shoirlardan biri Alexander Faynberg hisoblanadi. U o'zining chuqur falsafiy mazmunga ega she'rlari, hayotiy kuzatishlari hamda inson ruhiy kechinmalarini nozik ifodalashi bilan adabiyot ixlosmandlari orasida alohida o'rin egallaydi. Shoir ijodining muhim jihatlaridan biri – vaqt va inson hayoti o'rtasidagi murakkab munosabatlarni badiiy talqin qilishidir.

Adabiyotda vaqt tushunchasi ko'pincha inson taqdiri, xotira va hayotiy tajriba bilan bog'liq holda tasvirlanadi. Faynberg she'riyatida ham vaqt nafaqat tabiiy jarayon, balki insonning ichki dunyosi, o'tgan kunlarga munosabati va kelajak haqidagi mulohazalari bilan uyg'unlashgan holda aks etadi. Shu sababli shoirning ko'plab she'rlarida vaqt konsepsiyasi falsafiy va poetik obraz sifatida namoyon bo'ladi.

Asosiy qism.

Vaqt konsepsiyasining badiiy talqini.

Faynberg she'riyatida vaqt inson hayotining eng muhim o'lchovlaridan biri sifatida tasvirlanadi. Shoir uchun vaqt – bu insonning o'tgan kunlari, xotiralari va kelajak orzularini birlashtiruvchi murakkab hodisadir. Uning she'rlarida vaqt ko'pincha oqim, shamol yoki yo'l obrazlari orqali ifodalanadi.

Shoir ko'pincha inson umrining qisqaligi va vaqtning tez o'tib ketishini ta'kidlaydi. Bu esa o'quvchini hayotning qadriga yetishga undaydi. Faynberg uchun vaqt insonni sinovdan

o'tkazuvchi kuch hamdir. U insonning sabrini, matonatini va hayotga bo'lgan munosabatini shakllantiradi.

Bundan tashqari, shoir ijodida vaqt xotira bilan chambarchas bog'liq. Xotira orqali inson o'zining o'tgan hayotini qayta his qiladi. Bu jarayon esa shoirning poetik tasvirlarida nostalgiya, sog'inch va ruhiy mushohada orqali ifodalanadi.

Inson hayoti falsafasi.

Faynberg she'riyatining yana bir muhim jihati – inson hayoti mazmunini izlashdir. Shoir uchun hayot oddiy biologik mavjudlik emas, balki ma'naviy kamolot sari yo'l hisoblanadi. U insonning hayotdagi vazifasi, ezgulik va insoniylik qadriyatlari haqida chuqur mushohada yuritadi.

Shoir she'rlarida insonning ichki kechinmalari, yolg'izlik hissi, sevgi va umid kabi tuyg'ular muhim o'rin tutadi. Bu tuyg'ular orqali inson hayotining murakkabligi va go'zalligi namoyon bo'ladi. Faynberg nazarida inson hayoti o'tkinchi bo'lsa-da, uning ma'naviy merosi va yaxshi amallari abadiy yashaydi.

Shoir ko'pincha hayot va vaqt o'rtasidagi dialektik bog'liqlikni ham ko'rsatadi. Vaqt o'tishi bilan inson dunyoqarashi o'zgaradi, tajribasi ortadi va u hayotning haqiqiy qiymatini anglay boshlaydi. Shu jihatdan Faynberg she'riyati insonni o'z hayoti haqida chuqurroq o'ylashga undaydi.

Poetika va badiiy vositalar.

Faynberg she'riyatining falsafiy mazmuni uning poetik uslubida ham namoyon bo'ladi. Shoir ko'pincha metafora, ramz va poetik kontrastlardan foydalanadi. Masalan, vaqt oqimi daryo yoki shamol obrazlari orqali ifodalanadi. Bu obrazlar vaqtning uzluksiz harakatini ifodalashga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, shoir she'rlarida sodda, ammo chuqur ma'noli tasvirlar keng qo'llanadi. U kundalik hayot manzaralarini tasvirlash orqali ham katta falsafiy xulosalar chiqaradi. Bu uslub shoir ijodining o'quvchi qalbiga yaqin bo'lishiga yordam beradi.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, Alexander Faynberg she'riyati vaqt va inson hayoti falsafasini chuqur badiiy talqin qilishi bilan ajralib turadi. Shoir vaqtni inson ruhiyati va hayotiy tajribasi bilan bog'liq holda tasvirlab, o'quvchini hayot mazmuni haqida mushohada yuritishga undaydi. Uning she'rlarida vaqtning o'tkinchiligi, xotira va insoniy qadriyatlar muhim badiiy motivlar sifatida namoyon bo'ladi.

Faynberg ijodi nafaqat badiiy jihatdan, balki falsafiy mazmuni bilan ham zamonaviy adabiyotda muhim o'rin egallaydi. Uning she'riy merosi inson hayoti va vaqt mohiyatini anglashda muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.Alexander Faynberg. Tanlangan she'rlar to'plami. – Toshkent: Adabiyot va san'at nashriyoti.
- 2.Karimov N. XX asr o'zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent: O'qituvchi.
- 3.Quronov D. Adabiyotshunoslik nazariyasi. – Toshkent: Akademy.
- 4.Yo'ldoshev Q. Badiiy asarni tahlil qilish asoslari. – Toshkent.
- 5.Rahmonov N. Zamonaviy o'zbek she'riyati tadqiqotlari. – Toshkent.
- 6.Baratov S. Adabiy jarayon va poetik tafakkur. – Toshkent.